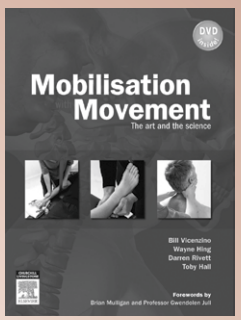

Vincenzino B., Hing W., Rivett D. & Hall T.

MOBILIZATION WITH MOVEMENT: The art and the science

Edinburgh:
Churchill Livingstone, 2011

שם הסוקר: ישראל זבולון
פיזיותרפיסט עצמאי ומרצה ברמה על-בסיסית

Thomas Kuhn, פילוסוף העוסק במדע, התייחס לפיתוח תיאוריות חדשות במדע כתוצר של "משבר" (crisis). משבר זה נובע מכך שתיאוריה מסוימת כבר אינה מסבירה באופן משביע רצון תופעות ומצבים שונים. כך קרה עם 'גישת מאליגן' אשר מחקר במשך השנים הראה שיש ליקויים בהנחות היסוד שלה ונעשה חיפוש אחר הסברים תקפים יותר לגבי הרציונל והמנגנונים.

מקצוע הפיזיותרפיה מבוסס על תיאוריות וגישות מתחומים שונים, רעיונות או הארות של קלינאים. במקרה שלנו, מדובר בשיטה קלינית אשר זכתה למינוח mobilization with movement (MWM) של Brian Mulligan (פיזיותרפיסט מניו-זילנד), אשר מבוססת על מקרה בודד אשר הושלך על כלל האוכלוסייה. המקרה הבודד הינו טיפול מוצלח במטופל שחווה מגבלה וכאב באצבע, אשר היו מלווים בנפיחות. המטופל לא הגיב לטיפולים אחרים. לעומת זאת, התוצר הטיפולי כלל תגובה מיידית של הקלה על הכאב ושיפור בתנועה - אשר הושגו לאחר ביצוע תנועת החלקה (lateral glide) מושהית (sustained) ובמקביל מספר חזרות של תנועה של כיפוף אקטיבי. התיאוריה משתמשת במושג 'positional fault' לתיאור מנח 'לא תקין' של המפרק שהיווה את אחד מיסודות השיטה. לדברי מאליגן, המטופל דיווח לאחר מספר ימים, במעקב טלפוני, כי הנפיחות פחתה והוא חופשי מכאב.

הספר ערוך על ידי פיזיותרפיסטים חוקרים ומורים מוסמכים של השיטה ולכן עובדה זאת יכולה להוות מקור להטיה בכתיבה. מטרת הספר הינה לסקור את השיטה, להציג היפותזות חדשות המסבירות את המנגנונים האפשריים העומדים מאחוריה וכן להציג ידע תיאורטי המכיל רציונל חדש ועדכני. הספר מכיל חמישה חלקים הכוללים 20 פרקים. החלק הראשון עוסק בתיאוריה עליה מבוססת השיטה ובנוסף עקרונות וכללים ליישום MWM. החלק השני הינו סקירה סיסטמתית אודות יעילות השיטה. החלק השלישי מציע מנגנונים אפשריים והשפעות. החלק הרביעי מכיל 12 תיאורי מקרה והחלק האחרון מכיל פרק אחד של 'פיתרון בעיות' (troubleshooting) ביישום השיטה.

הספר מכיל חומר רב וערוך בצורה ברורה וקלה לקריאה. כדאי לקרוא את החלק הראשון, אודות יסודות ויישום השיטה, בביקורתיות ועיון רב ובמקביל - לקרוא את החלק השלישי, הכולל תיאוריות והיפותזות חדשות. עיון בספר מעלה עקרונות סותרים. לדוגמא, בפרק הראשון כתוב כי אחד מעקרונות המפתח ליישום השיטה כיום הינו הקלת כאב מיידית **ולטווח הארוך**. לעומת זאת, בפרק השלישי, בטבלה המסכמת את המחקר, נאמר כי 'מרבית המחקרים התמקדו בהשפעות מיידיות' **"יש דרישה למחקרים נוספים עם מעקב לטווח הארוך"**.

מדוגמאות של מחקרים המוצגים בספר עולה כי יש השפעה מיידית של MWM על pain-free grip strength ועל סף כאב ב-lateral epicondylalgia. כמו כן, נמצא כי שילוב MWM עם תרגילים טוב יותר מקבוצת ביקורת (נקיטה בגישת 'see and wait', כלומר, ללא טיפול ובדיקת השינוי לאחר תקופה מסוימת) או מהזרקת סטרואידים לגיד בטווח של 6 שבועות. ישנן שאלות רבות מהמחקרים הללו: האם pain-freeth grip strength הוא outcome measure ראוי אצל **כל** המטופלים הסובלים מ-lateral epicondylalgia או לגבי המתודולוגיה של מחקרים אלו.

נמצא גם כי MWM מקטין את חומרת כאבי הראש ממקור צווארי וסחרחורת באופן משמעותי. במקרה זה, ישנה עדות להשפעה ארוכת טווח (בין 52-4 שבועות). לגבי כתף, שורש כף היד, עמוד השדרה (למעט כאבי ראש וסחרחורות המוזכרים לעיל), ירך, ברך וקרסול (פרט להשפעות קצרות טווח על טווח dorsiflexion), נטען כי אין מספיק מחקרים איכותיים אשר מראים את יעילות השיטה במקרים אלו. למרות זאת, כדאי להזכיר, בהקשר זה את המשפט: "Absence of evidence is not evidence of absence".

קריאה מעמיקה של הספר מעלה תהיות ושאלות רבות אודות השיטה עצמה. בין השאלות שעולות: האם ניתן להשליך את עקרונות השיטה ממפרקים פריפריים למפרקי עמוד השדרה, הנבדלים במבנה ובתפקוד? האם ניתן לבצע 'תנועת החלקה' במישורים השונים של מפרקי עמוד השדרה? במה תורם מינוח אזוטרי הקיים במסגרת השיטה לתקשורת הפנים-מקצועית שממילא מלאה בגישות אזוטריות? ועוד שאלות רבות.

לעומת זאת, אחד מנקודות החוזק של הספר הוא ניסיון המחברים להסביר מנגנונים אפשריים העומדים מאחורי השיטה, אשר שונים מאלו שהוצעו על ידי מאליגן. מקריאת החלק השלישי מתקבלת תחושה שישנה הפרזה בפירושים הניתנים לשיטה. לדוגמא, נטען כי יש בשיטה זו אלמנטים של המודל הביו-פסיכו-סוציאלי כשבפועל הדרישה מהמטופל הינה "to actively engage in their treatment and management". בדוגמה אחרת, נטען כי מתן 'שיעורי בית' למטופל מעודד Patient-centered reasoning. שימוש במונח זה (כמו במונחים אחרים) הפך להיות חלק מה'שפה' העדכנית, אך עם זאת, המרחק בין Patient-centered reasoning אמיתי לבין מה שמתואר בספר הינו גדול.

למרות הנאמר לעיל, ספר זה הינו עדות מכובדת לכך שמקצוע הפיזיותרפיה אינו מקבל תיאוריות כמובנות מאליהם ללא בחינה או מחשבה. כמו במדע, גם בפיזיותרפיה, מחקר או ידע שמצטברים יבחנו תיאוריות או רעיונות שהועלו וכן יובילו לשינוי התיאוריה והפרקטיקה. התיאוריות וההסברים החדשים עשויים לעודד מחקר אשר יעמיד תיאוריות אלו באור חדש. כך מקצוע אמור להתפתח וכך יש לבנות בסיס ידע רציני למקצוע. ישנה טענה הנשמעת חדשות לבקרים מפי קלינאים, האומרת כי "לא משנה מה עושים, העיקר שזה עובד"... אפשר להסתתר בדיוק טענה זו גם בשל העובדה שמרבית ממנגנוני הפעולה של הפיזיותרפיה אינם ברורים. אבל, לטענה זו אין הצדקה וספר זה מוכיח בדיוק את ההיפך.